

Г.Г. Лисак, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.В. Кот, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СИСТЕМНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основною метою оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства є отримання інформації про життєздатність підприємства і можливості його подальшого розвитку на основі всебічного аналізу, який необхідно проводити за допомогою системи показників, що відображають стан і розвиток суб'єкта оцінки. У зв'язку з цим питання побудови системи показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства набувають особливої значущості в сучасних умовах господарювання.

Огляд економічної літератури з питань оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств показав, що набір показників і методика їх розрахунку представлені досить широко по окремим видам ресурсів і окремим узагальнюючим показникам ефективності. Однак більшість показників побудовано на основі ресурсного підходу, що призводить до обмеженості результатів оцінки в частині ефективності витрат підприємства.

У даний час немає єдності підходів до визначення ефективності, характеристики її видів в залежності від різних ознак, класифікації показників її оцінки.

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств здійснюється на основі певних принципів. В економічній літературі пропонуються різні варіанти поєднання принципів оцінки ефективності. Це – системність, комплексність, достовірність, об'єктивність, релевантність, науковість, оперативність, порівнянність, принцип деревовидної структури, принцип видимості, принцип розумного поєднання абсолютних і відносних показників, принцип адекватності.

Узагальнюючи представлені в економічній літературі методики аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, пропонуємо таку послідовність її проведення:

1-й етап підготовчий: визначення мети здійснення оцінки; постановка основних задач дослідження; вибір об'єкта і предмета дослідження; розробка програми проведення оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності; встановлення термінів виконання робіт; визначення виконавців проведення дослідження; вибір методів і прийомів проведення оцінки ефективності; збір і попередня обробка інформації для проведення аналізу.

2-й етап основний, в ході якого передбачається проведення аналізу середовища діяльності підприємства; результатів діяльності підприємства; показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства та побудова узагальнюючої системи показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства торгівлі.

3-й етап заключний – узагальнення результатів проведення оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства і формування рекомендацій щодо підвищення ефективності.

Для отримання системної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємства нами пропонується комплексний підхід до оцінки результатів діяльності підприємства з позицій різних зацікавлених груп: керівництва підприємства, його власників, комерційних партнерів, споживачів.

Вивчення існуючих підходів до оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства показало, що в практиці економічного аналізу використовуються ресурсний і витратний підходи. У зв'язку з цим вважаємо, що формування системи показників оцінки ефективності використання основних видів ресурсів має здійснюватися з урахуванням обох підходів, що дозволить здійснювати всебічний глибокий аналіз даних ресурсів і приймати оперативні рішення по їх ефективному управлінню.

Із позиції отримання системної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємства найбільш важливим аспектом є розрахунок інтегральних показників, так як саме вони дають можливість простежити, як змінюється в динаміці ефективність діяльності господарюючого суб'єкта як системи, і здійснюється їх розрахунок на основі попереднього комплексного аналізу і розрахунку окремих показників, що характеризують стан різних підсистем підприємства. Це такі показники: ефективності використання виробничого потенціалу, рівня економічного розвитку підприємства, оцінки інтенсифікації господарської діяльності, ефективності фінансової діяльності, пайової участі інтенсивного напрямку використання ресурсів, економічну ефективність господарської діяльності, загального рівня розвитку підприємства, інтегральний показник оцінки фінансового стану.

Застосування на практиці запропонованої методики оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства дозволить поглибити дослідження і виявити більшу кількість резервів для успішного, конкурентного розвитку підприємства в майбутньому.